

MUNI LAW

Odpowiedzialność w prawie celnym: jak czeskie przepisy (ustawa celna) uzupełniają regulacje unijne

JUDr. Dana Šramková, Ph.D., MBA

Uniwersytet im. Masaryka, Wydział Prawa, Brno

Rada Legislacyjna Rządu, Komisja Prawa Finansowego, Praga

TREŚĆ PREZENTACJI

1

Cło w systemie prawa czechosłowackiego i czeskiego – historia

2

Cło w systemie prawa czeskiego – teraźniejszość

3

Odpowiedzialność w czeskim prawie
celnym

4

Mały konkurs o małe nagrody

Ustawa Komitetu Narodowego Czechosłowacji nr 11/1918 z dnia 28 października 1918 r. o utworzeniu niepodległego państwa czechosłowackiego

Niezależne państwo czechosłowackie zaczęło funkcjonować. Aby zachować spójność dotychczasowego porządku prawnego z nową sytuacją, zapobiec zamieszaniu i zapewnić płynne przejście do nowego życia państwowego, Komitet Narodowy w imieniu narodu czechosłowackiego, jako organ sprawujący suwerenność państwową, zarządza, co następuje:

Art. 1

Formę państwa czechosłowackiego określi Zgromadzenie Narodowe w porozumieniu z Czechosłowacką Radą Narodową w Paryżu. Organem wyrażającym jednomyślną wolę narodu, a także organem sprawującym suwerenność państwową jest Komitet Narodowy.

Art. 2

Wszystkie dotychczasowe ustawy i rozporządzenia krajowe i cesarskie pozostają na razie w mocy.

Art. 3

Wszystkie urzędy samorządowe, państwowe i powiatowe, instytucje państwowe, krajowe, okręgowe, a w szczególności gminne podlegają Komitetowi Narodowemu i na razie działają zgodnie z dotychczas obowiązującymi ustawami i rozporządzeniami.

Art. 4

Niniejsza ustawa wchodzi w życie z dniem dzisiejszym.

Art. 5

Komitet Narodowy ma obowiązek wprowadzić niniejszą ustawę w życie.

Co zatem pozostało w mocy?

W dziedzinie ceł w szczególności:

- Rozporządzenie celne i państwowe o monopolu (1835)
- Ustawa nr 20/1906 o taryfie celnej
- Ogólny regulamin celny (1788) – dla Słowacji i Rusi Podkarpackiej

Ustawa nr 97/1919 z dnia 20 lutego 1919 r. o obszarze celnym i pobieraniu ceł

Na podstawie uchwały Zgromadzenia Narodowego zarządza się, co następuje:

- § 1 Terytorium państwa czechosłowackiego stanowi odrębne terytorium celne. Dla tego terytorium ustanawia się wyłączne prawo państwa czechosłowackiego do pobierania opłat celnych oraz poddawania towarów importowanych, eksportowanych i tranzytowych procedurze celnej.
- § 2 Na tym obszarze celnym obowiązują nadal dotychczasowe przepisy dotyczące postępowania celnego, z wyjątkiem § 65 ordynacji celnej z dnia 11 lipca 1835 r., a do czasu zawarcia umów handlowych – autonomiczna taryfa celna z dnia 13 lutego 1906 r., ust. nr 20.
- § 3 Minister finansów może, w porozumieniu z ministrem handlu i rolnictwa, tymczasowo obniżyć lub nawet znieść cło na określone rodzaje towarów niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb.
- § 4 Minister finansów może, w porozumieniu z ministrem handlu i rolnictwa, ustalić, że dla określonych rodzajów towarów obowiązujące stawki celne, dopłaty celne i opłaty, wyrażone w koronach, będą nadal wynosić tę samą kwotę we frankach francuskich. Cła wyrażone we frankach mogą być również uiszczane w koronach naszej waluty lub w obcej walucie dopuszczonej rozporządzeniem ministra finansów, jednak według kursu ustalonego przez ministra finansów.
- § 5 Sposób uiszczania cła we frankach w przypadku kwot mniejszych niż nominal najniższego banknotu waluty francuskiej określa minister finansów w odrębnym rozporządzeniu.
- § 6 Niniejszym upoważnieniem zmienia się art. XVII ustawy o taryfie celnej z dnia 13 lutego 1906 r., z. ř. nr 20, dotyczący uiszczania ceł w legalnych środkach płatniczych waluty korony w przypadkach określonych rozporządzeniem wydanym na podstawie niniejszego upoważnienia.
- § 7 Niniejsza ustawa wchodzi w życie piątego dnia po jej ogłoszeniu.
- § 8 Minister finansów ma obowiązek wprowadzić niniejszą ustawę w życie w porozumieniu z ministrem handlu i rolnictwa.
- T. G. Masaryk, Švehla, w imieniu ministra przewodniczącego. Dr Rašín.

Ustawa celną „Martincova” nr 114/1927 Sb.

Ustawa podzielona na 7 rozdziałów:

- I. ZASADY I PODSTAWOWE POJĘCIA. (§ 1 – § 8)
- II. ORGANIZACJA ADMINISTRACJI CELNEJ I URZĄDZENIA CELNE. (§ 9 – § 20)
- III. POSTĘPOWANIE CELNE. (§ 21 – § 83)
- IV. OBOWIĄZEK UISZCZENIA CŁA. (§ 84 – § 109)
- V. ŚRODKI ODWOŁAWCZE. (§ 110 – § 112)
- VI. PRZEPISY KARNE. (§ 113 – § 138)
- VII. POSTANOWIENIA KOŃCOWE. (§ 139 – § 141)

Cło zgodnie z ustawą Martincova

§ 5 Cło

(1) **Cło jest opłatą pobieraną zgodnie z przepisami taryfy celnej od towarów przywożonych (cło przywozowe) lub wywożonych (cło wywozowe).**

(2) Gdy niniejsza ustawa mówi o cłu, rozumie się przez to zarówno cło przywozowe, jak i wywozowe.

(3) Cło określone w taryfie celnej może zostać obniżone lub zniesione na mocy umów z państwami obcymi (cło umowne).

(4) Cło od produktów objętych wyłączeniami celnymi oraz od państw korzystających z najwyższych przywilejów jest naliczane i pobierane zgodnie ze stawkami umownymi, o ile umowy nie stanowią inaczej.

Ustawa celną Martinca jako książka z 1928 r.

- Klasowe wydanie kieszonkowe (za 68 Kčs)
- Książka opracowana przez samego Emila Martinca, wydana przez Drukarnię Przemysłową w Pradze w 1928 r.

W obu przypadkach nie chodzi tylko o ustawę celną, obie książki zawierają m.in. szereg innych powiązanych przepisów

Dekret Prezydenta Republiki nr 25/1945 Sb. z dnia 23 czerwca 1945 r. w sprawie ujednolicenia prawa celnego na terytorium Republiki Czechosłowackiej

Na wniosek rządu i w porozumieniu ze Słowacką Radą Narodową ustanawiam:

§ 1

Na terytorium celnym Czechosłowacji obowiązuje wyłącznie prawo celne obowiązujące w dniu 29 września 1938 r., w szczególności ustawa celna z dnia 14 lipca 1927 r., nr 114 Sb., oraz ogólny tariff celny dla terytorium celnego Czechosłowacji.

§ 2

Na okres do 31 grudnia 1945 r. znosi się cła ogólne, określone w taryfie celnej na przywóz towarów, z wyjątkiem cel na kawę nr 2, herbatę nr 3, przyprawy o numerach pozycji od 4 do 8, ananasy o numerze pozycji 15, migdały o numerze pozycji 16 oraz tytoń i wyroby tytoniowe o numerze pozycji 22, które to towary podlegają cłom ogólnym obowiązującym w dniu 29 września 1938 r.

§ 3

Niniejszy dekret wchodzi w życie z dniem ogłoszenia; wykonuje go minister finansów w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Dr Beneš, Fierlinger, Dr Šrobár

Ustawa nr 36/1953 Sb., ustawa celna, z dnia 24 kwietnia 1953 r.

- Przyjęta rok po reorganizacji administracji celnej na mocy rozporządzenia Rady Ministrów nr 27/1952 Sb.
- Podzielona na 6 rozdziałów:
 1. Cel ustawy celnej. (§ 1)
 2. Administracja celna i jej organizacja. (§ 2 - § 8)
 3. Kontrola celna i postępowanie celne. (§ 9 – § 34)
 4. O cłach. (§ 35 – § 49)
 5. Opłata zastępcza za podatek obrotowy. (§ 50)
 6. Przepisy wspólne i końcowe. (§ 51 – § 56)
- Rozporządzenie wykonawcze ministra handlu zagranicznego nr 31/1954 z dnia 16 czerwca 1954 r., wprowadzające ustawę celną.

Ustawa celną Broża nr 44/1974 Sb.

Spis treści:

Cel ustawy celnej (§ 1)

1. Organy administracji celnej i ich organizacja (§ 2 – § 15)
2. Terytorium celne, strefa przygraniczna i strefa wolnocłowa (§ 16 – § 19n)
3. Kontrola celną (§ 20 – § 32)
4. Przewóz towarów przez granice państwowe (§ 33 – § 38)
5. Cło (§ 39 – § 57)
6. Postępowanie celne (§ 58 – § 83)
7. Postępowanie w sprawie wykroczeń celnych (§ 89 – § 94)
8. Postępowanie w sprawie nakładania kar na osoby prawne (§ 95 – § 101)
9. Postępowanie w sprawie zajęcia i sprzedaży towarów (§ 102–§ 110)
10. Wspólne zasady postępowania przed organami administracji celnej (§ 111–§ 114)
11. Przepisy wspólne, przejściowe i końcowe (§ 115 – § 123)

Prawo celne w okresie podziału federacji

- Koniec ustawy celnej Broża
- Ustawa celna nr 618/1992 Sb.
- Ustawa celna nr 13/1993 Sb.
- Ustawa celna nr 180/1996 Z.z.

Nie/Ustawa celna z 1992 r. dla Republiki Czeskiej

Ustawa nr 618/1992 Sb., ustawa celna z dnia 2 grudnia 1992 r.

- Łącznie 283 §§

obowiązuje od: 31 grudnia 1992 r.

obowiązuje od: 1 stycznia 1993 r.

uchylona

- W Czechach 31 grudnia 1992 r.
- W Słowacji 30 czerwca 1996 r.

Ustawa celna nr 13/1993 Sb.

Spis treści

1. POSTANOWIENIA WSTĘPNE (§ 1 – § 2)
2. ORGANY CELNE I ICH ORGANIZACJA, ZARZĄDZANIE I ZADANIA (§ 3 – § 22)
3. OBOWIĄZKI, UPRAWNIENIA I ŚRODKI CELNIKA (§ 23 – § 44)
4. ODŠKODOWANIE (§ 45)
5. INFORMACJE O PRZEPISACH CELNYCH I NADZORZE CELNYM (§ 46 – § 53)
6. CŁO I TARYFA CELNA (§ 54 – § 58)
7. POCHODZENIE TOWARÓW I WARTOŚĆ CELNA (§ 59 – § 79)
8. PRZEWÓZ TOWARÓW NA TERYTORIUM KRAJU (§ 80 – § 97)
9. PRZEZNACZENIE CELNE (§ 98 – § 127)
10. REŻIMY CELNE (§ 128 – § 216e)
11. STREFY WOLNOCELNE I SKŁADY WOLNOCELNE (§ 217 – § 232)
12. POSTĘPOWANIA SZCZEGÓLNE (§ 233 – § 237h)
13. ZOBOWIĄZANIE CELNE (§ 238 – § 292)
14. PRZESTĘPSTWA CELNE I WYKROCZENIA CELNE (§ 293 – § 304)
15. ZASTAW CELNY I EGZEKUCJA NADWYPŁAT (§ 305 – § 308)
16. ZABEZPIECZENIE I SPRZEDAŻ TOWARÓW (§ 309 – § 316)
17. PRZEPISY OGÓLNE, PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE (§ 317 – § 329)

Obowiązująca ustawa celną nr 242/2016 Sb.

Spis treści:

1. POSTANOWIENIA OGÓLNE (§ 1 – § 4)
2. KONTROLA CELNA (§ 5 – § 11)
3. POSTĘPOWANIE CELNE (§ 12 – § 19)
4. ADMINISTRACJA CELNA (§ 20 – § 36a)
5. PRZEPISY DOTYCZĄCE ZEZWOLEŃ (§ 37)
6. ZWOLNIENIE Z CŁA (§ 38)
7. ZATRZYMANIE, PRZEKAZANIE, SPRZEDAŻ I ZNISZCZENIE TOWARU (§ 39 – § 46)
8. PRZESTĘPSTWA (§ 47 – § 55)
9. DANE DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (§ 56 – § 61)
10. PRZEPISY OGÓLNE (§ 61a – § 69a)
11. POSTANOWIENIA KOŃCOWE (§ 70 – § 72)
12. WEJŚCIE W ŻYCIE (§ 73)

Obowiązująca ustawa celną nr 242/2016 Sb.

Spis treści:

1. POSTANOWIENIA OGÓLNE (§ 1 – § 4)
2. KONTROLA CELNA (§ 5 – § 11)
3. POSTĘPOWANIE CELNE (§ 12 – § 19)
4. ADMINISTRACJA CELNA (§ 20 – § 36a)
5. PRZEPISY DOTYCZĄCE ZEZWOLEŃ (§ 37)
6. ZWOLNIENIE Z CŁA (§ 38)
7. ZATRZYMANIE, PRZEKAZANIE, SPRZEDAŻ I ZNISZCZENIE TOWARU (§ 39 – § 46)
8. PRZESTĘPSTWA (§ 47 – § 55)
9. DANE DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (§ 56 – § 61)
10. PRZEPISY OGÓLNE (§ 61a – § 69a)
11. POSTANOWIENIA KOŃCOWE (§ 70 – § 72)
12. WEJŚCIE W ŻYCIE (§ 73)

Postępowanie zgodnie z ustawą celną

W ramach wykonywania uprawnień wynikających z niniejszej ustawy stosuje się przepisy [kodeksu podatkowego](#), o ile przepisy Unii Europejskiej mające bezpośrednie zastosowanie lub niniejsza ustawa nie stanowią inaczej.

Np.: W przypadku sprzedaży zatrzymanego towaru, jeżeli zgodnie z bezpośrednio stosowanym aktem prawnym Unii Europejskiej można go sprzedać, organ celny postępuje zgodnie z przepisami [kodeksu podatkowego](#) dotyczącymi egzekucji podatkowej poprzez sprzedaż ruchomości.

Postępowanie zgodnie z ustawą celną

Zgodnie z [kodeksem postępowania administracyjnego](#) postępuje się w przypadku

- a) postępowaniach w sprawie wykroczeń,
- b) ustanowienia obszaru celnego,
- c) ogłoszenia części terytorium Republiki Czeskiej strefą wolnocłową, ustalenia warunków prowadzenia działalności w strefie wolnocłowej oraz postępowania w sprawie wydania opinii na wniosek o zezwolenie na realizację przedsięwzięcia dotyczącego nieruchomości znajdującej się w strefie wolnocłowej,
- d) postępowania w sprawie zezwoleń na podstawie niniejszej ustawy lub bezpośrednio stosowanego przepisu Unii Europejskiej, z wyjątkiem zezwolenia poręczyciela i zezwolenia dotyczącego korzystania z zabezpieczenia,
- e) postępowanie w sprawie certyfikatu zatwierdzonego podmiotu gospodarczego,
- f) zatwierdzenie osoby do korzystania z przewozu na podstawie karnetu TIR lub wykluczenie osoby z tego korzystania.

Odpowiedzialność w czeskim prawie celnym

- Wykroczenia osób fizycznych, prawnych i prowadzących działalność gospodarczą
- Za wykroczenie można nałożyć grzywnę w wysokości do 4 000 000 CZK.
- Jeżeli wykroczenie, o którym mowa w ust. 1 lub 2, popełni osoba prawna lub osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą, można nałożyć zakaz prowadzenia działalności.
- Termin przedawnienia wynosi 6 lat. W przypadku przerwania biegu terminu przedawnienia odpowiedzialność za wykroczenie wygasa najpóźniej po upływie 10 lat od jego popełnienia.

Przykłady wykroczeń

Osoba fizyczna, osoba prawna lub osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą popełnia wykroczenie, jeżeli

- a) przywozi, wywozi lub przewozi towary z naruszeniem bezpośrednio stosowanego przepisu Unii Europejskiej,
- b) wycofa towary spod nadzoru celnego z naruszeniem bezpośrednio stosowanego przepisu Unii Europejskiej,
- c) narusza zamknięcie celne niezgodnie z bezpośrednio stosowanym przepisem Unii Europejskiej,
- d) przechowuje towary, których przywóz lub tranzyt stanowił wykroczenie,
- e) wbrew przepisom ustawy celnej nie przechowuje informacji przez okres co najmniej 10 lat, lub
- f) nie wypełni któregośkolwiek z obowiązków związanych z zatrzymaniem towarów lub środka transportu zgodnie z ustawą celną.

Przykłady wykroczeń

Niewykonanie któregokolwiek z obowiązków wynikających z bezpośrednio stosowanego przepisu UE

a) w celu dopuszczenia towarów do procedury celnej lub w celu postępowania z towarami,

1. dopuszczonych do specjalnego trybu celnego,
2. objętych procedurą celną wywozu,
3. tymczasowo składowanych,
4. na które ustanowiono prawo zastawu, lub
5. wprowadzanych na obszar celny Unii Europejskiej, wyprowadzanych z obszaru celnego Unii Europejskiej lub zgłaszanych do odprawy celnej, lub

b) w celu dopuszczenia towarów do proponowanego trybu celnego z wykorzystaniem uproszczonego zgłoszenia celnego i innych uproszczeń.

Przykłady wykroczeń

Osoba fizyczna, osoba prawna lub osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą popełnia wykroczenie, jeśli wbrew bezpośrednio stosowanemu przepisowi Unii Europejskiej

- a) przedkłada organowi celnemu zmieniony lub sfałszowany dokument,
- b) przedstawi organowi celnemu nieprawdziwe informacje lub dokument, lub
- c) poda nieprawidłowe dane we wniosku o wydanie świadectwa pochodzenia towarów lub samodzielnie poświadczy pochodzenie towarów z naruszeniem międzynarodowej umowy w zakresie środków taryfowych.

Uzupełnienie przepisów dotyczących odpowiedzialności zgodnie z ustawą o administracji celnej

- Państwo ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez organ administracji celnej w ramach wykonywania jego uprawnień. Nie ma to zastosowania w przypadku szkody wyrządzonej osobie, która swoim bezprawnym działaniem spowodowała uzasadnioną i proporcjonalną interwencję.
- Jeżeli zapewniona jest wzajemność, państwo pokrywa szkodę wyrządzoną innemu państwu na jego terytorium przez celnika oddelegowanego do wykonywania zadań za granicą.
- Państwo pokrywa szkodę poniesioną przez państwo członkowskie lub państwo stowarzyszone na mocy umowy międzynarodowej w sprawie stosowania przepisów schengen'skich, w przypadku gdy państwo członkowskie lub stowarzyszone wypłaciło odszkodowanie w wyniku wykorzystania niedokładnych danych osobowych lub danych przekazanych niezgodnie z prawem, które zostały mu przekazane przez upoważniony organ celny, z uwzględnieniem ewentualnego błędu odbiorcy danych osobowych przy ich wykorzystaniu. Państwu innemu niż państwo członkowskie lub państwo stowarzyszone wypłaca się odszkodowanie tylko wtedy, gdy zagwarantowana jest wzajemność.
- Uregulowano również kwestię odszkodowania za szkody powstałe w wyniku udzielenia pomocy organowi administracji celnej
- Odszkodowanie i rekompensatę pieniężną zapewnia Generalna Dyrekcja Celna.

Organy administracji celnej Republiki Czeskiej od 1 lipca 2025 r.

Główna Dyrekcja Celną oraz 6 urzędów celnych:

1. **Urząd Celný w Pradze**, z siedzibą w Pradze, sprawujący jurysdykcję w okręgu administracyjnym miasta stołecznego Pragi,
2. **Urząd Celný dla Kraju Środkowoczeskiego**, z siedzibą w Pradze, sprawujący jurysdykcję w okręgu administracyjnym Kraju Środkowoczeskiego,
3. **Urząd Celný w Pilźnie**, z siedzibą w Pilźnie, sprawujący jurysdykcję w okręgu administracyjnym Kraju Południowoczeskiego, Kraju Karlowarskiego i Kraju Pilzneńskiego,
4. **Urząd Celný w Libercu**, z siedzibą w Libercu, sprawujący jurysdykcję w okręgu administracyjnym Kraju Hradeckiego, Kraju Libereckiego, Kraju Pardubickiego i Kraju Usteckiego,
5. **Urząd Celný w Brnie**, z siedzibą w Brnie, sprawujący jurysdykcję w okręgu administracyjnym Kraju Południowomorawskiego i Kraju Vysočina,
6. **Urząd Celný w Ostrawie**, z siedzibą w Ostrawie, sprawujący jurysdykcję w okręgu administracyjnym Kraju Morawsko-Śląskiego, Kraju Olomunieckiego i Kraju Zlińskiego.

Ile stron liczyło wydanie książkowe ustawy celnej opracowanej przez Emila Martinca

Można je obejrzeć m.in. w Muzeum Celnictwa Wschodnioczeskiego w Králikach oraz dostępne są na wydziale zarówno w wersji stacjonarnej, jak i online na stronie <https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/35261>

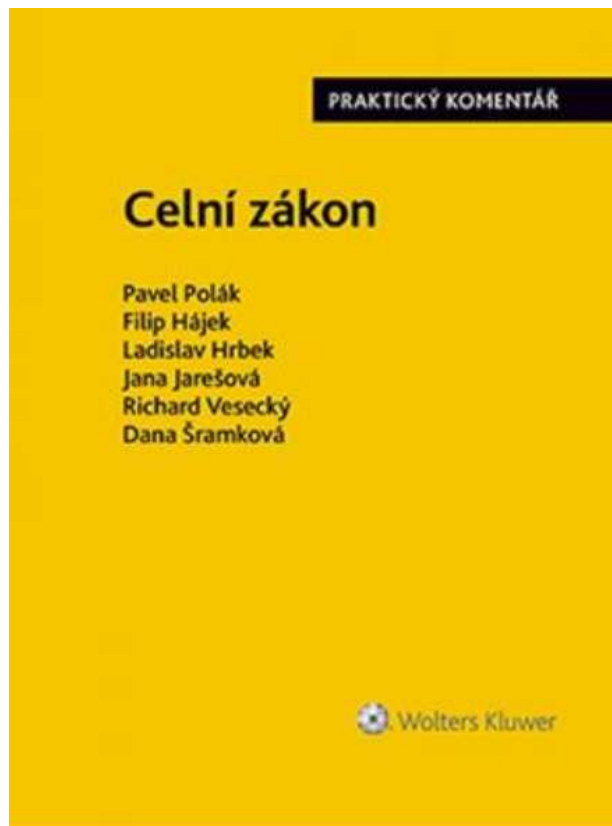
**Ile urzędów celnych znajduje się obecnie
w Czechach?**

**Które trzy ustawy w prawie czeskim
regulują prawo celne procesowe?**

Komentarz

- Ostatnia aktualizacja komentarza uwzględnia stan prawny na dzień 1 stycznia 2026 r.
- Ponadto trwają prace nad wydaniem zaktualizowanego komentarza do ustawy o administracji celnej Republiki Czeskiej, również zgodnie ze stanem prawnym na dzień 1 stycznia 2026 r.

MS. DANA ŠRAMKOVÁ

Masaryk University

Dr. Dana Šramková has been a full-time academic at Masaryk University (Brno, Czech Republic, EU) since 2005. Both as a lawyer and as a researcher, she deals with customs law with a focus on customs administration, excise duties regulation and tax procedure. She is also a legislative expert in the field of financial law at the Legislative Council of the Government of the Czech Republic and a member of the Customs Appeal Committee of the Czech Minister of Finance. She has been cooperating with the Czech customs administration for a long time, especially in the field of education, case studies and publications. As a main author or co-author, Dana has already published several books and a number of other expert articles and publications, most recently two commentaries on the Czech Customs Act and the Act on the Customs Administration of the Czech Republic published by WoltersKluwer.

Dana is a member of the Scientific Council of the International Centre of Public Finance and Tax Law Research and a member of the i.n.c.u.

Dana holds PhD in financial law, a Juris Universi Doctor Diploma, Master Diploma in Law and Master of Business Administration. She also holds a WCO Certificate as participant of the first ever WCO Knowledge Academy for Customs and Trade. In 2013, she was awarded the Honorary Badge for Extraordinary Merit by the Czech Minister of Finance and the Director General of the Czech Customs.

dana.sramkova@law.muni.cz
sramkova.dana@seznam.cz

+420 723 663 233

<https://is.muni.cz/osoba/danka#publikace>

MUNI
LAW